

თურქეთი ევროკავშირისკენ მიმავალ გზაზე

ზაზა ბერიძე

ისტორიის აკადემიური დოქტორი
საქართველო, ბათუმი

აბსტრაქტი

XX საუკუნის 20-იან წლებში თურქეთში დაწყებულმა მოვლენებმა, კერძოდ ქემალ ათათურქის გაპრეზიდენტებამ და მის მიერ თურქეთის რესპუბლიკის შექმნამ და თურქი ერის ახალ ევროპულ ვექტორზე გადაყვანამ საფუძველი ჩაუყარა თურქეთ-ევროპის შემდგომი ურთიერთობის გაღრმავებას. თურქეთ-ევროკავშირის ურთიერთობები ჯერ კიდევ ცივი ომის პერიოდში არსებულ, თურქეთ ევროპის თანამეგობრობასთან ურთიერთობით იწყება; რომლის წევრობაზეც თურქეთმა განაცხადი ჯერ კიდევ 1987 წელს შეიტანა. ევროკავშირში გაწევრიანებისათვის საჭირო კრიტერიუმების დაკმაყოფილების მიზნით თურქეთმა 1990-იან და 2000-იან წლებში არაერთი რეფორმა გაატარა, რამაც შედეგიც გამოიღო და 1995 წლის მიწურულს თურქეთი გახდა ევროპის საბაჟო კავშირის წევრი. მიუხედავად ამისა თურქეთის ევროკავშირში გაწევრიანებას იმთავითვე დიდი წინააღმდეგობები შეხვდა, საუკუნის მიწურულს, ჩტარებულმა ლუქსემბურგის, კარდიფის და ჰელსინკის სამიტებმა, რომელზეც განიხილებოდა თურქეთის ევროკავშირში გაწევრიანება შედეგი ვერ გამოიღო, რაც გახდა კიდევ თურქეთის უკმაყოფილების მიზეზი.

2002 წლის შემდეგ, ხელისუფლებაში სამართლიანობისა და აღმავლობის პარტია მოვიდა. რომელიც ამ პერიოდში თურქეთის ევროკავშირში ინტეგრაციას საკუთარ პოლიტიკურ პრიორიტეტად აცხადებდა და ამგვარად, აქტიურად გააგრძელა

რეფორმის პოლიტიკა, რომელიც მოიცავდა ფართო მასშტაბიან საკონსტიტუციო და ზოგად საკანონმდებლო ცვლილებებს, რომლის სამუალებითაც თურქეთი უნდა გამხდარი იყო ევრო კავშირის წევრი.

თურქეთის ევროკავშირში გაწევრიანებას, რიგი დამაბრკოლებელი საშინაო თუ საგარეო, პოლიტიკური თუ ეკონომიკური საკითხები უშლიდა ხელს. მაგალითად, ისეთები როგორც იყო, საბერძნეთის პოზიცია და კვიპროსის საკითხი, თურქეთის ეკონომიკური არასტაბილურობა, ადამიანის უფლებების დაცვა, ასევე რიგი ევროპის ქვეყნები, რომლებიც, გარდა იმისა, რომ უფრთხოდნენ თურქეთის სიდიდის ქვეყნის ევროკავშირში ინტეგრაციის შემთხვევაში მისი როლის მნიშვნელოვან ზრდას შიდაევროპულ საქმეებში, ასევე თვლიდნენ, რომ თურქეთი, რელიგიური, კულტურული თუ სხვა ფაქტორების გამო განსხვავდებოდა ევროკავშირის გქვეყნებისაგან. ამდენად თურქეთის მრავალწლიანი მცდელობა ევროკავშირში გაწევრიანებისა ზემოთაღნიშნულმა ფაქტორებმა შეაფერხა.

საბოლოოდ 2016 წლის 15 ივლისის შემდეგ დაწყებული რეპრესიების და თურქეთის ავტორიტარულ საპრეზიდენტო სისტემაზე გადასვლისას, ევროკავშირმა თურქეთს ფინანსური დახმარება შეუწყვიტა, ხოლო 2019 წლის მარტში ევროპარლამენტმა თურქეთის ევროკავშირში გაწევრიანებასთან დაკავშირებული მოლაპარაკებების შეჩერებას დაუჭირა მხარი. მიუხედავად დღეს არსებული ურთიერთობისა, სადაც აშკარად ჩანს, რომ თურქეთის სწრაფვა ევროკავშირში გაწევრიანებაზე შფერხეულია, ვფიქრობთ ამ ორ სუბიექტს შორის მჭიდრო კავშირები მაინც შენარჩუნდება, რაც როგორც თურქეთისთვის ისე ევროპის ქვეყნებისათვის მეტად ხელსაყრელი იქნება.

საკვანძო სიტყვები: თურქეთი, ევროკავშირი.

შესავალი

თურქეთ - ევროკავშირის ურთიერთობების საკითხების შესწავლა თანამედროვე ეტაპზე განაპირობა იმ გარემოებამ, რომ სწორედ უკანასკნელი 5 წლის განმავლობაში თურქეთსა და ევროკავშირს დაეძაბათ და გაურთულდათ ურთიერთობები, რაც

საქართველოსთვის ნიშანდობლივი და დამაფიქრებელია, რადგანაც თურქეთიც და ევროკავშირიც საქართველოს მნიშვნელოვანი პოლიტიკური და ეკონომიკური პარტნიორები არიან.

როგორც ევროკავშირს თურქეთთან, ასევე თურქეთსაც გააჩნია საკუთარი ინტერესები ევროკავშირთან. ძირითად ინტერესთა სფეროს სწორედ ეკონომიკური თანამშრომლობა წარმოადგენს. და ასევე ის არსებული ენერგო რესურსები რომელიც თურქეთის გავლით გაედინება ევროპაში. თურქეთის მრავალმხრივი მცდელობა გამხდარი იყო ევროკავშირის წევრი კრახით დასრულდა.

თურქეთ - ევროკავშირის ურთიერთობების შესწავლას თანამედროვე ეტაპზე ქართულ ისტორიოგრაფიაში სათანადო ყურადღება არ ეთმობა, არ მოგვეპოვება აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით ფუნდამენტური სამეცნიერო შრომები.

წინამდებარე სტატიაში პრობლემას უწყვეტ ჯაჭვში განვიხილავთ თურქეთ - ევროკავშირის ურთიერთობის განვითარების ასპექტებს, რაც საშუალებას გვაძლევს ნათლად წარმოვადგინოთ როგორც საკითხის ისტორიული ასპექტი, ისე მისი დღევანდელი რეალობა. ჩვენ შევეცადეთ მკვეთრი ზღვარი გაგვევლო იმ პრობლემებზე, რომლებმაც აქტიურად იჩინეს თავი თურქეთ - ევროკავშირის ურთიერთობებზე თანამედროვე ეტაპზე.

მეთოდი

სტატიაში კრიტიკული ანალიზის მეთოდით შესწავლილია თურქეთ - ევროკავშირის ურთიერთობები საუკუნის მიჯნაზე და დღეს. ნაშრომი დაფუძნებულია საკითხის ირგვლივ არსებულ სამეცნიერო ლიტერატურაზე.

შედეგები

თანამედროვე ეტაპზე თურქეთ-ევროკავშირის საკითხის შესწავლამ შესაძლებლობა მოგვცა, ნათლად გაგვეაზრებინა ამ ორი სუბიექტის ურთიერთობების საკვანძო საკითხები და ისტორიული ასპექტები.

სტატიაში გამოიხატულია თურქეთ-ევროკავშირის ურთიერთობის დაწყებისა და განვითარების ეტაპები და ახლებურადაა წარმოდგენილი თანამედროვე პოლიტიკური მდგომარეობა.

მსჯელობა

თურქეთ ევროკავშირის ურთიერთობები ჯერ კიდევ ცივი ომის პერიოდში არსებულ, თურქეთ ევროპის თანამეგობრობასთან ურთიერთობით იწყება; რომლის წევრობაზეც თურქეთმა განაცხადი ჯერ კიდევ 1987 წელს შეიტანა, ევროპის ეკონომიკური კავშირის შეთანხმების თანახმად ამის გაკეთების უფლება ყველა ევროპულ სახელმწიფოს ქონდა საბჭომ თურქეთის განცხადება იმავე წლის 27 აპრილს დასკვნის მოსამზადებლად კომისიას გადაუგზავნა, ამგვარი გადაწყვეტილება თურქეთისთვის იმედის მომცემი იყო. კომისიამ თავისი დასკვნა 1989 წლის 18 დეკემბერს მოამზადა, მასში ნათქვამი იყო, რომ არსებულ რეალობაში თურქეთთან გაწევრიანობაზე მოლაპარაკება ნაადრევი იყო. კომისიამ მოიყვანა, როგორც ეკონომიკური ისე პოლიტიკური მიზეზები. ასევე საბერძნეთსა და თურქეთს შორის დავის არსებობა. კვიპროსში არსებული მდგომარეობა. კომისიის დასკვნაში ეკონომიკური პრობლემები შემდეგი სახით იყო მოცემული.

- სტრუქტურული უთანასწორობა სოფლის მეურნეობასა და მრეწველობაში.
- მაკრო ეკონომიკური ბალანსი.
- სამრეწველო პროდუქციაზე მაღალი ხარისხის პროტექციონიზმი.
- სოციალური დაცვის დაბალი ხარისხი.

1990 წლის 5 თებერვალს კომისიის დასვნა საბჭომ დაამტკიცა, რომლის თანახმად თურქეთი შესაფერისი გარემოს შექმნის შემდეგ მიიღებდა ევროკავშირის წევრობას. ევროკავშირში გაწევრიანებისათვის საჭირო კრიტერიუმების დაკმაყოფილების მიზნით თურქეთმა 1990-იან და 2000 იან წლებში არაერთი რეფორმა გაატარა. რამაც გარკვეულ წილად შედეგი გამოიღო და 1995 წლის 13 დეკემბერს ევროპარლამენტსა საბაჟო კავშირის შექმნას მწვანე შუქი აუწოთ, საბაჟო კავშირის შეთანხმება ძალაში 1996 წლის 1 იანვარს შევიდა, შეიქმნა საბაჟო კავშირის ერთობლივი კომიტეტი. საბაჟო კავშირის შექმნის შემდეგ 1996 წელს თურქეთის იმპორტი ევროკავშირის ქვეყნებთან მნიშვნელოვნად გაიზარდა. საბაჟო კავშირის ძირითადი არსი იმაში მდგომარეობს, რომ პროდუქცია ევროკავშირსა და თურქეთს შორის თავისუფ-

ლად გადაადგილდება. საბაჟო კავშირი თურქეთსა და ევროპის კავშირის დაახლოებაში გადადგმული სერიოზული ნაბიჯი იყო თურქეთთან დაახლოებით ევროპის კავშირმა ისლამურ სამყაროს აჩვენა, რომ ინტეგრაციისათვის რელიგიური განსხვავება არ არის ხელის შემშლელი ფაქტორი, თავის მხრივ თურქეთში განმტკიცდა ევროპისაკენ სწრაფვა. თურქეთში დემოკრატიული რეფორმების გატარებისათვის საბაჟო კავშირი შესანიშნავი სტიმული იყო, რამაც დასავლეთთან ინტეგრაციის მომხრეებს პოლიტიკური ბერკეტი მისცა. თურქეთის ევროკავშირისკენ სვლის ერთ ერთ შემაფერხებელ ფაქტორად იქცა 1996 წელს წამოჭრილი თურქეთ საბერძნეთის პრობლემა, ასევე მნიშვნელოვან შემაფერხებელ რგოლად განიხილებოდა კვიპროსის პრობლემა და ადამიანთა უფლებების დაცვა თურქეთში.

თურქეთ ევროკავშირის აქტიურ ურთიერთობაზე საუბრისას ათვლა 1997 წლის დეკემბრის ლუქსემბურგის სამიტიდან უნდა დავიწყოთ. ეს სამიტი მნიშვნელოვანი ათვლის წერტილი იყო, ასევე მომდევნო კარდიფისა და ჰელსინკის სამიტები თურქეთ ევროკავშირის ურთიერთობაში მნიშვნელოვანი წინ გადადგმული ნაბიჯი იყო. თურქეთი ევროკავშირისკენ მიმავალ გზაზე უკმაყოფილო იყო იმით, რომ მან ჯერ კიდევ 1959 წელს გამოთქვა სურვილი ევროპასთან ინტეგრაციის. ხოლო აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნები, რომელთაც საუკუნუს მიწურულს დაიწყეს ეს პროცესი უფრო მიუახლოვდნენ ევროპას ვიდრე თურქეთი. ეს აშკარად სწორედ ლუქსემბურგის სამიტზე გამოჩნდა სადაც ევროპის მიერ მომავალი გაფართოვების პროცესიდან თურქეთი გამოირიცხულ იქნა. ლუქსემბურგის სამიტის შემდეგ თურქეთი კვლავ განმცხადებელ სახელმწიფოდ დარჩა და არა როგორც სხვები, სრულუფლებიანი კანდიდატი. ლუქსემბურგის სამიტის შემდეგ თურქეთის ლიდერების უკმაყოფილებამ და ხისტმა პოზიციამ შედეგი გამოიღო და 1999 წლის 10 დეკემბერს თურქეთს კანდიდატის სტატუსი მიენიჭა. მიუხედავად იმისა რომ ჰელსინკის შეთანხმება თურქეთისთვის არ იყო სრულად მისაღები და უფრო მეტს ითხოვდნენ ამ შეთანხმებიდან, ნებისმიერ შემთხვევაში ჰელსინკის შეთანხმება თურქეთ - ევროკავშირის ურთიერთობაში ერთგვარი წყალგამყოფი გახდა, რომელმაც გარკვეულ წილად განსაზღვრა ამ ორი სუბიექტის მომავ-

ალი. და ასევე გავლენა მოახდინა თურქეთის შიდა განვითარებაზეც (სურმაგა,2013:3).

ხოლო 1999 წელს თურქეთი ოფიციალურად გახდა ევროკავშირის წევრობის კანდიდატი. თურქეთის ევროპასთან დაახლოებაში, ეკონომიკურის გარდა მნიშვნელოვან როლს ასრულებდა პოლიტიკური ფაქტორები, მათ შორის 1990 წელს, სამხრეთ კვიპროსის მიერ შეტანილი განაცხადი ევროკავშირის წევრობაზე. ევროკავშირში ინტეგრაციის პროცესში თურქეთმა არაერთი ეკონომიკური და პოლიტიკური რეფორმა გაატარა, რომლებმაც უფრო დიდ მასშტაბებს 2002 წლის შემდეგ მიაღწია, როცა ხელისუფლებაში სამართლიანობისა და აღმავლობის პარტია მოვიდა. რომელიც ამ პერიოდში თურქეთის ევროკავშირში ინტეგრაციას საკუთარ პოლიტიკურ პრიორიტეტად აცხადებდა და ამგვარად, აქტიურად გააგრძელა რეფორმის პოლიტიკა, რომელიც მოიცავდა ფართო მასშტაბიან საკონსტიტუციო და ზოგად საკანონმდებლო ცვლილებებს, რომელთა პირველი პაკეტიც 2004 წელს შევიდა ძალაში (ხოზრევანიძე,2019:63).

მნიშვნელოვანი ყურადღება ექცეოდა პროცესის ფორმალურ მხარესაც, მაგალითად 2011 წელს დაარსდა ევროკავშირის სამინისტრო. მიუხედავად თურქეთის მცდელობისა, ევროინტეგრაციის პროცესი საკმაოდ პრობლემატური იყო, პირველ რიგში ევროპის ქვეყნებისთვის, რომლებიც, გარდა იმისა, რომ უფრო ხოლოდნენ თურქეთის სიდიდის ქვეყნის ევროკავშირში ინტეგრაციის შემთხვევაში მისი როლის მნიშვნელოვან ზრდასშიდაევროპულ საქმეებში, ასევე თვლიდნენ, რომ თურქეთი, რელიგიური, კულტურული თუ სხვა ფაქტორების გამო განსხვავდებოდა ევროკავშირის გქვეყნებისაგან, თურქეთის ევროკავშირში გაწევრიანებას, გარდა მისი ტრადიციული ოპონენტის - საბერძნეთისა, ასევე სასტიკად ეწინააღმდეგებოდნენ ევროპის კონსერვატიული და ქრისტიან-დემოკრატიული პარტიები და ნიშანდობლივია, რომ თურქეთის ევროკავშირში გაწევრიანების საწინააღმდეგო პირველი სერიოზული განცხადება 1997 წელს, ბრიუსელში ჩატარებულ ქრისტიან - დემოკრატიული პარტიების სამიტზე გაუღერდა. ამ და მსგავსმა განცხადებებმა, თავად თურქეთშიც გააჩინა აზრი, რომ ევროკავშირი „ქრისტიანული კლუბი“ გახლდათ და თურქეთთან მიმართებაში ევროპის ქვეყნების

პოზიციაზე რელიგია მნიშვნელოვან გავლენას ახდენდა. თურქეთის ეჭვები, რომ ევროკავშირი დიდად მოწადინებული არ იყო თურქეთი საკუთარ რიგებში მიეღო, განსაკუთრებით გაღრმავდა მას შემდეგ, რაც ყოფილი აღმოსავლეთ ბლოკის ქვეყნები - ბუგარეთი, რუმინეთი, პოლონეთი და სხვები ევროკავშირის წევრები გახდნენ. თურქეთის ხელისუფლებამ და საზოგადოებამ, ეს რელიგიურ და კულტურულ დისკრემინაციად აღიქვა, მით უფრო იმის გათვალისწინებით, რომ თურქეთი უკვე რამდენიმე ათწლეულის განმავლობაში ევროპასთან დაახლოების პოლიტიკას ატარებდა და მის ფარგლებში არაერთი რეფორმა გაატარა. ევროკავშირის მიერ გაცხადებული ოფიციალური მიზეზები იმის თაობაზე თუ რატომ არ იყო თურქეთი მზად გამხდრი იყო ევროკავშირის წევრი სხვადასხვანაირი იყო (2,2000:5).

ქრისტიან-დემოკრატიული და ევროპული ტრადიციონალისტური მოძრაობები მიიჩნევენ, რომ თურქეთი არ მდებარეობდა ევროპაში და კულტურულ-რელიგიური კუთხით ახლო აღმოსავლეთის ნაწილი იყო. თუმცა ოფიციალურად, მთავარი მიზეზები გახლდათ ადამიანის უფლებების დარღვევა თურქეთში, თავდაპირველად ქურთებთან ან მორწმუნე მუსლიმებთან მმართველაში, კვიპროსის საკითხი და მოგვიქანებით განსაკუთრებით 2016 წლის 15 ივლისის მოვლენების შემდეგ, ასევე მნიშვნელოვანი იყო ის ფაქტორიც, რომ თურქეთის ხელისუფლება, ევროკავშირის მოთხოვნებს რეფორმების გატარებასთან დაკავშირებით ხშირად საკუთარი ინტერესებისათვის იყენებდა და მათი საშვალებით ქმნიდა ნიადაგს ქვეყნის შიგნით საკუთარი პოლიტიკური გავლენის გასაზრდელად საჭირო მანევრების ლეგიტიმაციისათვის. მაგალითად, სწორედ ევროკავშირის ფაქტორი იქნა გამოყენებული ე.წ. ერგენეკონის პროცესისათვის პოლიტიკური ლეგიტიმაციის მისაცემად. ევროკავშირი აუცილებელ პირობად აყენებდა შეირაღებულ ძალებზე სამოქალაქო კონტროლის ჩამოყალიბებას და სწორედ ეს მოთხოვნა, კარგად იქნა გამოყენებული იმ პერიოდში დიდი პოლიტიკური გავლენის მქონე თურქეთის შეირაღებული ძალების პოლიტიკური ნეიტრალიზაციისათვის (მანჩაშვილი,2014:85).

ევროკავშირი ასევე შემფოთებას გამოთქვამდა თურქეთში რელიგიური და ეთნიკური უმცირესობების უფლებების დარღვევის, ცენზურის, ეკონომიკური არასტაბილურობის და ადამიანის უფლებების დაცვასთან დაკავშირებული სხვაასხვა პრობლემების გამო. 2013 წლის გეზის პარკის მოვლენებისა და თურქეთში მზარდი ავტორიტარული ტენდენციების ფონზე ჩანდა, რომ უკვე თავად თურქეთიც იცვლიდ საგარეო პოლიტიკურ პრიორიტეტებს. საბოლოოდ 2016 წლის 15 ივლისის შემდეგ დაწყებული რეპრესიების და თურქეთის ავტორიტარულ საპრეზიდენტო სისტემაზე გადასვლისას, ევროკავშირმა თურქეთს ფინანსური დახმარება შეუწყვიტა, ხოლო 2019 წლის მარტში ევროპარლამენტმა თურქეთის ევროკავშირში გაწევრიანებასთან დაკავშირებული მოლაპარაკებების შეჩერებას დაუჭირა მხარი.

დასკვნა

მიუხედავად დამაბული ურთიერთობისა, ევროკავშირი და თურქეთი იძულებულნი არიან ითანამშრომლონ ფუნდამენტალურ საკითხებზე. შეიძლება ითქვას, რომ ორივე მხარისთვის საკმაოდ მნიშვნელოვანია პოლიტიკური პარტნიორობა. ევროკავშირისთვის თურქეთის სრულად იზოლაცია არახელსაყრელია, რადგანაც თურქეთი დიდ წილად აკონტროლებს შავ და ხმელთაშუა ზღვებს და აბალანსებს რუსეთს რეგიონში. ამავდროს თურგეთი ერთ-ერთი უმთავრესი ენერგო გზაგამტარია, რასაც სასიცოცხლო მნიშვნელობა აქვს ევროპისათვის.

თავის მხრივ თურქეთსაც გააჩნია საკუთარი ინტერესები ევროკავშირთან. მისთვის პრიორიტეტულია სტრა-ტეგიული პარტნიორობა და არსებული პროექტები. მხედველობაში გვაქვს ეკონომიკური პროექტები, ევროპის საბაჟო კავშირის წევრობა, რომელიც მნიშვნელოვან ეკონომიკურ დოვლათს ქმნის თურქეთისათვის.

როგორც ავღნიშნეთ თურქეთის მთავარი ფაქტორი, რომელიც მას აიძულებს ითანამშრომლოს ევროკავშირთან ეკონომიკაა. ევროკავშირი თურქეთის უმსხვილესი სავაჭრო პარტნიორია; მაგალითად, 2018 წელს, თურქეთის მიერ ექსპორტირებული პროდუქტის ნახევარი ევროკავშირის ქვეყნებში გავიდა. ასევე თურქეთისთვის დიდ მნიშვნელობას ატარებს ის თანხა, რომე-

ლსაც ევროკავშირის ქვეყნები 2016 წელს დადებული შეთანხმების საფუძველზე, თურქეთს უხდიათ, რომ ამ უკანასკნელმა დააბრკოლოს სირიელი თუ სხვა არაევროპელი დევნილებისა და შრომითი მიგრანტების მიერ ევროკავშირის საზღვრების გადაკვეთა. ანუ თურქეთი მაქსიმალურად ჩაუკეტავს საზღვრებს პოტენციურ არალეგალურ მიგრანტებს და დათანხმდება მათ რეპატრაციას ვინც გარკვეულ პერიოდამდე თურქეთიდან არალეგალურად გადაკვეთა ევროკავშირის საზღვრები, სანაცვლოდ კი, ეტაპობრივად 6 მილიარდი ევროს ოდენობის ფულად დახმარებასთან ერთად, იგი მიიღებს ევროკავშირის ქვეყნებთან უფიზო მიმოსვლის უფლებას და ასევე თურქეთის ევროკავშირში გაწევრიანების პროცესთან დაკავშირებულ გარკვეულ შეღავათებს. მართალია შეთანხმება ერთი შეხედვით წარმატებული გამოდგა მაგრამ იგი მალევე იქცა თურქეთის ხელისუფლების ხელში შანტაჟის იარაღად და თურქეთის პრეზიდენტი ევროპისაგან ფინანსური ან სხვა სახის მხარდაჭერის სანაცვლოდ, დევნილების ფაქტორს ხშირად ევროპის ქვეყნების დასაშანტაჟებლად იყენებს. ამგვარ ხისტ დამოკიდებულებას კი კვლავ ჩიხში შეჰყავს პროცესი, რომელსაც თურქეთის ევროკავშირში ინტეგრაციას ვუწოდებთ.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Manchxashvili, M. (2014). *Turketis Sagareo Polit'ika 1990-2008*. Tbilisi. მანჩხაშვილი, მ. (2014). თურქეთის საგარეო პოლიტიკა 1990-2008. თბილისი;
2. Sakartvelos St'rat'egiuli K'vledebisa da Ganvitarebis Erovnuli Centri, (2000) *Turket Fvrok'avshiris Urtiertobebi, Biulet'eni №41*. Tbilisi. საქართველოს სტრატეგიისა კვლევებისა და განვითარების ეროვნული ცენტრი, თურქეთ ევროკავშირის ურთიერთობები, ბიულეტენი №41. თბილისი;
3. Xozrevanidze, I. (2019). *Turketis Sagareo Polit'ik'is Asp'ekt'ebi*. Tbilisi. ხოზრევანიძე, ი. (2019). თურქეთის საგარეო პოლიტიკის ასპექტები. თბილისი;
4. Surmava, T. (2013). *Turketis Evro K'avshirtan Urtiertoba da Regionuli Lideroba*. Tbilisi, 9 marti, 2013. <http://ydcgblog.blogspot.com/2013/03/blog-post.html>; (სურმავა, თ. (2013). თურ-

ქეთის ევროკავშირთან ურთიერთობა და რეგიონული ლიდერობა. 9 მარტი, 2013 წელი. <http://ydcgblog.blogspot.com/2013/03/blog-post.html>;

Turkey on the road to European Union

Zaza Beridze

Doctor of History
Georgia, Batumi

Abstract

The relationship between Turkey and European Union was started by the commonwealth relationship between Turkey and Europe and Turkey applied for its membership yet in 1987. The committee has prepared its resolution on December 18, 1989 in which it was stated that the negotiation with Turkey on becoming a member was premature. The committee brought the economic, as well as the political reasons for that, also the fact that there was a dispute between Turkey and Greece and the existing events in Cypress. On February 5, 1990 the committee approved the resolution, according to which Turkey would become a member of the European Union after creating the appropriate environment.

In order to meet the necessary criteria for becoming a member of the European Union Turkey has carried out several reforms in 1990s and 2000s that were successful to some degree and on December 13, 1995 the Euro parliament gave the green light to the creation of the customs union. The customs union was a serious step toward Turkey and the European Union getting closer. By getting closer to Turkey the European Union showed the Islamic world that religion is not a hindering factor for the integration. In turn, an aspiration to Europe was strengthened in Turkey. The customs union was an excellent incentive for passing democratic reforms in Turkey that gave political leverage to the supporters of integration in the west.

During talking about the relationship between Turkey and European Union we should start counting from the Luxemburg summit of December of 1997. This summit was a significant starting point. The following summits that were held in Cardiff and Helsinki were also significant steps forward. In the process of integration in the

European Union, Turkey has passed several economic and political reforms that gained the big scales after 2002 when Justice and Development Party came to power that was declaring the integration of Turkey into the European Union as its political priority and has actively continued the reforms, which included the wide-scale constitutional and general legal changes and their first package was enforced in 2004.

Despite Turkey's attempts, the Euro integration process was so problematic first of all for European countries. In the case of integration of a large country like Turkey, they besides were afraid of significantly increasing its role in the internal affairs of Europe, they also thought that Turkey was different from the European Union countries due to religious, cultural, or other factors. These and similar statements created the thought in Turkey that the European Union was a “Christian Club” and the religion was playing a significant role in determining the position of the European countries with regard to Turkey.

Finally, when Turkey has transferred toward the authoritarian presidential system after the repressions that started on July 15, 2016 the European Union stopped sending the financial help to Turkey and in March of 2019 the European Parliament supported suspension of the negotiations on Turkey membership in the European Union. Despite the tense relationship the European Union and Turkey are forced to cooperate on the basic issues. It can be said that the political partnership is very important for both parties.

Full isolation from Turkey is not desirable for the European Union, because Turkey controls large parts of Black and Mediterranean seas and balances Russia in the region. At the same time Turkey is one of the main energy pass way that is vitally important to Europe. Turkey has in turn its interests with the European Union. The strategic partnership and existing projects have high priority for Turkey. We mean the economic projects, membership of the European Customs Union that creates a significant economic welfare for Turkey.

As we mentioned the main factor for Turkey that forces it to cooperate with the European Union is the economy. The European

Union is a large trading partner for Turkey. For example half of the goods exported from Turkey were exported to the European Union in 2018. The amount the European Union countries pay to Turkey on the basis of the agreement made in 2016 in order to stop Syrian or other non-European labor immigrants from passing borders of the European Union is also very important. Turkey will close the borders to potential illegal migrants and will agree on repatriation of the individuals for certain period who illegally cross the European Union borders, in exchange Turkey will receive 6 billion Euros in different stages, together with the non-visa movement right to the European Union countries and certain advantages in the process of Turkey becoming a member of the European Union. It is true that at one glance the agreement turned out to be successful, but it soon became a blackmail tool for the Turkish government and the president of Turkey often uses the migrant factor to blackmail the European Union countries in order to receive financial or other kind of support. Such strict attitude brings the process that we call the integration to the European Union to a dead end.

Keywords: Turkey; European Union.